

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

לפני כבוד השופט מוחמד חאג' יחיא

התובעים

1. עזבון המנוח פלוני ז"ל
2. פלוני
3. פלונית

ע"י ב"כ עו"ד אימן מגידוב

נגד

הנתבעים

1. אבי ויינשטיין
2. כלל חברה לביטוח בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד עוזי לוי ועו"ד אלעד כברי

פסק דין

כללי

(1) מונחת לפניי תביעה שהוגשה לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפיצויים" או "החוק").

(2) התובע 1 הוא עזבונו של המנוח, בנם של התובעים 2 ו-3 (להלן בהתאמה: "התובע" ו-"התובעת"). חייו של המנוח קופחו בתאונת דרכים קשה שאירעה ביום 28.8.2011, עת ניסה לחצות כביש 60 בסמוך לחלחול. המנוח יליד 14.7.1993 והיה בן 18 וחודש ימים במוותו.

(3) אין מחלוקת כי המנוח ומשפחתו אינם ישראלים וכי הרכב הפוגע הוא רכב ישראלי שהיה נהוג על-ידי נהג ישראלי, הוא הנתבע 1. אין מחלוקת כי במועדים הרלבנטיים לתאונה,

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

1 ביטחה הנתבעת 2 את רכב הנתבע 1 ולכן היא מחויבת לפצות בגין הנזקים עקב התאונה
2 מכוח פוליסת הביטוח הרלבנטית והדין.

3

4 הצדדים חלוקים ביניהם בהליך דנן במספר שאלות אך המרפזיות שביניהן, הן: מה הדין (4
5 החל במקום התרחשות התאונה, זאת לצורך אומדן נזקי התובעים; מה הוא אומדן נזקי
6 התובעים.

7

8 לנזקיות הדיון, טענות הצדדים תוצגנה בנפרד, לפי סדר השאלות. (5

9

10 ראיות הצדדים

11

12 מטעם התובעים הוגש תצהיר עדות ראשית משותף של התובעים 2-3 (שניהם חתומים (6
13 על תצהיר אחד). כמו כן, לעניין הדין הזר, הוגשה חוות דעת מומחה מיום 23.12.2013,
14 של עו"ד מ' רסאס (להלן: "המומחה מטעם התובעים"). התובעים והמומחה מטעמם
15 העידו במשפט.

16

17 מטעם הנתבעים, לעניין הדין הזר, הוגשה חוות דעת מומחה מיום 20.11.2017, של עו"ד (7
18 ת' אבו סנינה (להלן: "המומחה מטעם הנתבעים"). המומחה העיד במשפט.

19

20 דיון והכרעה

21

22 לאחר שעיינתי במכלול החומר הקיים בתיק, שמעתי את עדויות התובעים והמומחים לדין (8
23 הזר, וכן לאחר שנתתי את דעתי לטיעוני הצדדים בנדון, הגעתי לכלל דעה כי דין התביעה
24 להתקבל, כאשר אומדן נזקי התובעים ייעשה כפי שיפורט להלן.

25

26 מקום התאונה והדין החל

27

28 כאמור, אין מחלוקת כי התאונה אירעה ליד חלחול. לפי תעודת עובד ציבור של ראש (9
29 תחום תשתית באזור יהודה והשומרון - המנהל האזרחי, מיום 26.3.2018 (הוגשה ביום

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

- 1 מיקום (8.4.2018), "מיקום האירוע מצוי בשטח "C" בתחום איו"ש ומסומן באדום "מיקום
- 2 התאונה" בהתאם למפה..., אשר אינו אתר צבאי או התיישבות ישראלית, כהגדרתו
- 3 בהסכם הביניים הישראלי-פלסטיני בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה,..." (ההדגשה
- 4 בקו תחתון במקור).
- 5
- 6 (10) התובעים טוענים בין השאר, כי הואיל ומדובר בשטח "C", הואיל והרכב הפוגע הוא
- 7 ישראלי והואיל ונהגו ישראלי - חל הדין הישראלי, ולכן יש לשום את נזקי התובעים, לפי
- 8 חוק הפיצויים ולפי הפסיקה המחייבת בישראל. מנגד, טוענים הנתבעים, כי תחולת החוק
- 9 היא טריטוריאלית. לפיכך, כך לדידם, הואיל והתאונה אירעה "באזור" והמנוח אינו
- 10 ישראלי, כי אז אין תחולה לחוק הפיצויים, אלא חל "דין המקום", על כל הנובע מכך.
- 11
- 12 (11) פולמוס נוסף קיים בין הצדדים - שלא התחדד די-הצורך בסיכומיהם - ביחס לטענת
- 13 התובעים לפיה, אמנם היה המנוח בעל אזרחות ירדנית, אך הוא היה תושב הרשות
- 14 הפלסטינית (להלן: "הרשות"). מנגד, טענו הנתבעים בנושא זה, כי המנוח הסתנן לשטחי
- 15 הרשות ואין לו מעמד תושב ברשות.
- 16
- 17 (12) ובכן, לעניין מקום התאונה, כאמור, לפי תעודת עובד הציבור המוזכרת לעיל, התאונה
- 18 אירעה בשטח "C" שאינו אתר צבאי או התיישבות ישראלית. תעודה זו ותוכנה, לא נסתרו
- 19 על-ידי מי מהצדדים. בהינתן זאת ובהינתן העובדה לפיה המנוח לא היה ישראלי, כי אז
- 20 אין תחולה לסעיף 2(א1) בחוק, לפיו: "הנוהג ברכב ישראלי חייב לפצות נפגע שהוא
- 21 ישראלי או תייר חוק, על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב אף אם
- 22 התאונה אירעה באזור או בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית או באזורים ויראו
- 23 את התאונה כאילו אירעה בישראל".
- 24
- 25 (13) כיוצא מזה, חוק הפיצויים אינו חל במקום התרחשות התאונה ולכן אינו חל לעניין אומדן
- 26 הנזקים בהליך זה [ראו והשוו: רע"א 1667/09 פלונית נ' פלונית, מיום 2.8.2010].
- 27
- 28 (14) אזכיר לשלמות התמונה כי המנוח גם לא היה "תייר חוק" כמשמעותו בסעיף 1 בחוק
- 29 שירותי תיירות, התשל"ו-1976, לפיו: "מי שנכנס לישראל ויושב בה על-פי רשיון

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

1 לשיבת ביקור או לשיבת מעבר, כמשמעותם בחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952,
2 או על-פי צו או היתר שניתן מכוח סעיף 17 לחוק האמור".

3

4 (15) בהינתן נסיבות אלו, ההוראה הרלבנטית למקרה דידן, היא ההוראה שבסעיף 3(ג)
5 בפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970, ולפיה: "פוליסה לפי דרישותיה
6 של פקודה זו, כאמור בסעיף קטן (א), תכסה אף מפני כל חבות בשל נזק גוף שנגרם
7 לאדם, כולל הנוהג ברכב בתאונת דרכים אשר אירעה באזור או בשטחי האחריות
8 האזרחית הפלסטינית, או באזורים, הכל לפי הדין החל במקום התאונה" (ההדגשה
9 בקו תחתון אינה במקור).

10

11 (16) בנדון, חשובה עדות המומחה מטעם התובעים ולפיה (שורות 18-21, עמוד 15):

12

13 "ש. האם אתה מודע לכך שכאשר תאונה קורית בשטחי הרשות והנפגע
14 תושב רשות שגם אם הרכב הפוגע הוא ישראלי והנהג ישראלי, עדיין
15 הפיצוי לנפגע הפלסטיני שנפגע ברשות, יהיה לפי דין הרשות אך ורק לפי
16 החוק של הביטוח הפלסטיני.
17 ת. זה כמו שבדיוק בארץ יש ביטוח חובה. אני מסכים"

18

19 (17) יוצא אם כן, כי בניגוד לעתירת התובעים, הדין החל במקום התאונה הוא חוקי הרשות
20 הפלסטינית, ולענייננו חל חוק הביטוח הפלסטיני משנת 2005 (להלן: "חוק הרשות"),
21 שהוא החוק המקביל לחוק הפיצויים.

22

23 (18) אשר למחלוקת שבין הצדדים לעניין מעמדו של המנוח ברשות, לא מצאתי כי יש בהכרעה
24 בה כדי לשנות דבר לענייננו, זאת משני טעמים: ראשית - סעיף 3(ג) המצוטט לעיל
25 מתייחס לנפגע אדם, כאשר שאלת מעמדו בשטחי הרשות אינה רלבנטית; שנית - זולת
26 חוות הדעת לעניין הדין הזר, אף אחד מהצדדים לא הניח לפניי את הנוסח המלא של חוק
27 הרשות, ובפרט, אם קיימים סייגים לפיצוי נפגע בתאונת דרכים שאינו תושב הרשות. בכל
28 אופן, גם לו הייתי נדרש להכריע בסוגיה דנן, דומה כי ידם של התובעים על העליונה, זאת
29 מאחר שהוכיחו באמצעות צילומי תעודות הזהות והדרכונים, כי המנוח נכנס לשטחי
30 הרשות עוד בהיותו בן שנתיים (שנת 1995) כך שילדותו, נעוריו ומרכז חייו בחיק

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

הוריו בשטחי הרשות. זאת ועוד, נמצא שהמנוח רשום בתעודת הזהות של אמו שהיא תושבת הרשות.

אומדן נזקי התובעים

כאב וסבל

(19) התובעים בכתב סיכומיהם עותרים לפיצוי בראש נזק זה לפי תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (חישוב פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון), תשל"ו-1976. לחילופין, היה ויחול חוק הרשות, לטענתם ולפי חוות הדעת שהגישו, הפיצוי המגיע לעיזבון יחושב לפי סך 5,000 דינר ירדני עבור כל אחד מהיורשים. התובעים העמידו את גובה הפיצוי על סך 312,000 ₪ בהינתן העובדה לפיה המנוח הותיר הורים ו-12 אחים ואחיות.

(20) לעומתם, הנתבעים מתבססים על חוות הדעת מטעמם אשר מפנה לחוק הרשות בעניין נזק לא-ממוני, ולפיה החוק קובע כי הפיצוי המגיע ליורשים כאחד, הוא מחצית הסכום המרבי הקבוע בו, ולכן סכום הפיצוי יועמד על 5,000 דינר ירדני.

(21) במחלוקת זו בין הצדדים, עדיפה עמדת הנתבעים. אין מחלוקת כי אף אחד ממומחי הצדדים, כל שכן, המומחה מטעם התובעים, לא צירף לתיק בית המשפט את הנוסח המלא או הנוסח של ההוראות הרלבנטיות שבחוק הרשות (ראו בין השאר: שורות 19-18, עמוד 9).

(22) בהתייחסו לנזק לא-ממוני, לא הפנה המומחה מטעם התובעים בחוות דעתו להוראות הספציפיות שבחוק הרשות לעניין כאב וסבל, אלא הסתפק בלכתוב כי "לכן, לפי הדין, הפיצוי שלהם יהא רק בגין כאב וסבל שהנו לפי החוק, ובהתאם לנסיבות מקרה זה, 5000 דינאר ירדני לכל אחד מהאחים" (סעיף 11(ב) בחוות הדעת). לעומתו, המומחה מטעם הנתבעים, הפנה לסעיפים הרלבנטיים בחוק הרשות (152-154) ופירט כיצד מחושב הפיצוי בגין נזק לא-ממוני עבור היורשים. לפי חוות הדעת, הסכום המגיע לכל היורשים, הוא 5,000 דינר ירדני, שהוא מחצית הסכום המרבי הקבוע בחוק (10,000 דינר

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

1 ירדני). תימוכין לאמור, מצאתי בפסק הדין של הערכאה הראשונה בבית לחם בתיק
2 2009/78 (מיום 11.1.2010, עמוד 3) [עותק צורף על-ידי הנתבעים לתיק בית המשפט
3 ביום 13.9.2018].
4

5 (23) המומחה מטעם התובעים התייחס בעדותו גם לסעיף 144 בחוק הרשות שמסדיר פיצוי
6 ל-"נפגע", ועל בסיסו הוא סבור כי כל אחד מהיורשים זכאי לפיצוי בשיעור 50% מהסכום
7 המרבי (עמוד 10 בפרוטוקול). ברם, גם הנוסח של סעיף זה לא צורף לתיק בית המשפט
8 וגם לא צורפה הגדרת "נפגע" שבחוק הרשות.
9

10 (24) על-יסוד זאת, לאחר בחינת החומר שהונח לפניי ושמיעת העדויות של המומחים בסוגיה
11 זו, אני מעמיד את גובה הפיצוי בראש נזק זה על סך 5,000 דינר ירדני (לפי שער המטבע
12 נכון למועד התאונה - לפי נתוני בנק ישראל 5.0878 ₪). לסכום האמור יתווספו הפרשי
13 הצמדה וריבית ממועד התאונה ועד מועד מתן פסק הדין, ובסך-הכל (מעוגל) 29,000 ₪.
14

הפסד השתכרות - הלכת השנים האבודות

15
16
17 (25) התובעים, כעוזבונו של המנוח, עותרים לפיצויים בראש נזק זה בהתבסס על החלת הלכת
18 השנים האבודות שנקבעה בעניין ע"א 140/00 עיזבון המנוח מיכאל אטינגר ז"ל נ'
19 החברה לשיקום, פ"ד נח(4) 486 (2004), ובהתחשב בכך שהמנוח היה רווק במותו על
20 כל הנובע מכך מבחינת חישוב גובה הפיצוי [ע"א 10990/05 דוד פינץ נ' הראה חברה
21 לביטוח בע"מ, פ"ד סא(1) 325 (2006)]. לטענתם, משחל חוק הפיצויים על התאונה, כי
22 אז חלה ההלכה האמורה. לחילופין, הם טוענים כי הלכה זו חלה גם בשטחי הרשות. עוד
23 טוענים התובעים, כי לפני מותו של התובע, הוא עבד ותמך במשפחתו, כך שהוריו היו
24 תלויים בו. התובעים העמידו את תביעתם בראש נזק זה על סך כ- 1,300,000 ₪ בגין
25 אובדן הכנסה בעבר ובעתיד.
26

27 (26) הנתבעים טוענים מנגד, כי הלכת השנים האבודות אינה חלה בדין המקום, וכי המנוח לא
28 תמך בהוריו, ולכן לא היו תלויים בו. הנתבעים גורסים כי לא מגיע לתובעים כל פיצוי
29 בראש נזק זה. הנתבעים מבססים את עמדתם על חוות דעת המומחה מטעמם, שהוא חבר

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

- 1 גם בלשכות עורכי-הדין הן ברשות הפלסטינית הן בירדן וגם עוסק בתחום הנזיקין ברשות
2 ובישראל (שורות 23-24, עמוד 18).
- 3
- 4 (27) בנדון דנן ולאחר שנתתי את דעתי לטענות הצדדים, סבורני כי עתירת התובעים מעוררת
5 קשיים משפטיים ממשיים, אך תחילה אעיר, כי למקרא כתבי בי-דין של התובעים, נראה
6 כי חל טשטוש בטיעוניהם בין עתירת העיזבון לבין עתירת התלויים. כך או אחרת, אתייחס
7 לטענות הצדדים בחלוקה בין שתי התביעות.
8
- 9 (28) לעניין תביעת העיזבון: ראשית כל, כאמור, במקום התאונה חל דין המקום. ממכלול
10 החומר שהונח לפניי, לא מצאתי כל עיגון חוקי שמחיל את הלכת השנים האבודות בשטחי
11 הרשות. התובעים, וגם לא המומחה מטעמם, לא הראו כל עיגון להלכה כגון זו בחוק
12 הרשות, ולא רק. התובעים לא הציגו כל פסיקה של בתי המשפט ברשות, אשר מאמצים
13 את הלכת השנים האבודות, או אף מיישמים הלכה פסיקתית שדומה לה.
14
- 15 (29) אדרבא, מפסקי הדין שצורפו על-ידי הנתבעים - וכוללים פסיקה של הערכאה הראשונה
16 בבית לחם (פסק דין מיום 11.1.2010 בתיק 2009/78), פסיקה של ערכאת הערעור
17 ברמאללה על אותו פסק דין שניתן בערכאה ראשונה (פסק דין מיום [20.5.2009] בתיק
18 2010/26), וגם פסיקה של ערכאת הערעור העליונה ברמאללה (פסק דין מיום 5.5.2011
19 בתיק 2010/325) - עולה תמונה הפוכה ממה שהציגו התובעים.
20
- 21 (30) באותו מקרה מושא פסקי הדין האמורים, נדונה תביעת נזק גוף עקב תאונת דרכים שבה
22 קופחו חייה של קטינה (בת 3 שנים). עיזבונה (הוריה) עתר בין השאר - בסעיף 7(3) בפסק
23 הדין של הערכאה הראשונה - לפסיקת פיצוי בראש הנזק "بدل فقدان دخل مستقبلي وخسارة
24 المدعين عن وفاة المرحومة [...]", ובתרגום חופשי: "בגין אובדן הכנסה עתידית והפסדי
25 התובעים עקב פטירת המנוחה [...]" הערכאה הראשונה דחתה את העתירה בנושא זה
26 בנימוק לפיו חוק הרשות אינו כולל נוסח כלשהו שמקנה לתובעים שם זכות לפיצוי בגין
27 אובדן הכנסה עתידית של המנוחה, שכן המנוחה "ليست معيلة لوالديها وان هذا الحق اعطي
28 للورثة المعالين من قبل المتوفى بحادث طرق حال حياته", ובתרגום חופשי: "אינה תומכת

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

- 1 בהוריה, וזכות זו ניתנה ליורשים התלויים במי שנפטר עקב תאונת דרכים, במהלך
2 חייו".
- 3
- 4 (31) כאמור, על פסק הדין האמור, הוגש ערעור וזה נדחה. על פסיקת ערכאת הערעור, הוגש
5 ערעור לערכאה העליונה, וגם זו דחתה את הערעור בנושא זה, בקובעה כי על מנת שהאב
6 או האם יוגדרו כ-"מعالין" [תלויים] כמשמעות המונח בסעיף 1 בחוק הרשות, תנאי
7 הוא כי הנפגע שנפטר היה בחייו תומך בהם ומכלכל אותם "מעילא להם ומנפלא עליהם", וכי
8 ההורים איבדו תמיכה זו עקב התאונה שגרמה למותו.
- 9
- 10 (32) ערכאת הערעור העליונה אף הוסיפה בסוף פסק דינה, כי הואיל וההורים אינם עונים על
11 הגדרת "תלויים", הם אינם זכאים לפיצוי בגין אובדן הכנסה עתידית, וכל קביעה אחרת
12 יהא בה כדי ליצוק אל תוך החוק מה שאין בו, ואין זה חוקי; כפי שנכתב: "وبان القول
13 بخلاف ذلك فيه تحميل للنصوص القانونية الباحثة في تعويض الورثة طبقاً لأحكام المادة ١٥٤ ودلالة
14 المادة ١٥٣ من القانون المذكور مما تحتل وهذا غير جائز قانوناً", ובתרגום חופשי: "ואם נאמר
15 אחרת, יש בכך כדי להעמיס על הניסוחים המשפטיים שדנים בפיצוי יורשים בהתאם
16 להוראת סעיף 154 ומשמעות סעיף 153 בחוק המוזכר, יותר מאשר הם יכולים, וזה
17 אינו מותר מבחינה חוקית".
- 18
- 19 (33) כפי שעולה מחוות הדעת של המומחה מטעם הנתבעים, כאמור, סעיף 154 בחוק הרשות
20 מעגן את הזכות ליורשים במחצית הסכום המרבי בגין נזק לא ממוני, וסעיף 153 קובע
21 מה הוא הסכום המרבי.
- 22
- 23 (34) התובעים לא הציגו לבית המשפט פסיקה שונה מזו אשר הציגו הנתבעים. בפועל,
24 התובעים לא הציגו פסיקה כלשהי. לעומתם, ביחס לפסיקה שהציגו הנתבעים, אמנם
25 מדובר בפסקי דין שהם רק מתחילת העשור הקודם ולא ברור דיו אם חלו מאז שינויים או
26 הסתייגויות פסיקתיות בנדון, ואולם - משלא הוכח כי דין המקום מאפשר פסיקת פיצוי
27 לטובת העיזבון בגין השנים האבודות, עתירת התובעים בנושא זה, נדחתה.
- 28

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

35) בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם, אעיר כי הלכת השנים האבודות, לצד ההיבטים המשפטיים שיוצקים אותה, היא מסמנת גם מִמְד עֶרְפִי עמוק, שלדעתי הוא בר-השוואה ואולי גם אימוץ והחלה בשיטות משפט אחרות, אך הפתרונים בנדון דנן הם בידי הדין הזר (ולענייננו - "דין המקום"), ולו בלבד [ראו והשוו גם: פסק דינו של חברי, כבוד השופט ג' ארנברג בעניין ת.א. (שלום - י-ם) 17336-08 עיזבון המנוח פלוני ז"ל נ' שריף איובי, מיום 14.7.2011].

36) לעניין תביעת התלויים: גם כאן, לצד הטשטוש בטענות התובעים, בעיקר באבחנה בין עתירת העיזבון של המנוח לבין עתירת התלויים בו בחייו, נראה כי גם לגופה, תביעת התלויים לוקה בקשיים אמתיים.

37) ראשית: התובעים לא הציגו מה הנוסח המלא של חוק הרשות, לרבות הגדרת "תלויים", וכן מה הם הסעיפים שבחוק אשר מתייחסים לפיצוי בגין אובדן הכנסה ותמיכה בתלויים. אמנם מהפסיקה שהציגו הנתבעים, ניתן להבין כי קיים רכיב פיצויים עבור התלויים, וסביר מאוד להניח כי חוק הרשות או חוקים נוספים של הרשות מסדירים זאת, אך כאמור, אין בזאת כדי לפטור את התובעים מחובתם להניח לפני בית המשפט את התשתית המשפטית המלאה בנדון (כך למשל ולשם ההשוואה: האם קיימות בחוק הרשות או בחוקים אחרים ברשות, הוראות מקבילות לאלו שבחקיקה הישראלית לעניין פיצויים לתלויים - סעיף 78 בפקודת הנזיקין [נוסח חדש] וסעיף 4(א) בחוק הפיצויים שמחיל את הסעיף המוזכר בפקודה על פיצויים מכוח חוק הפיצויים).

38) שנית: גם לו נניח כי התובעים היו עוברים את המשוכה הראשונה דלעיל, הם לא הניחו לפני בית המשפט תשתית משפטית מבוססת (חוקים ברשות ופסיקה של בתי המשפט שם) שמיישמת את "דין המקום", ואשר מפרטת כיצד מחושב רכיב הפיצוי עבור התלויים, לרבות: מה הם הפרמטרים שנלקחים באומדן הנזקים וכיצד הם מיושמים. במילים אחרות, לא הונחה תשתית ברורה, בין בחוק בין בפסיקה שבדין המקום, שמראה מה היא שיטת האומדן של ראש נזק זה (כך למשל ולשם ההשוואה: יישום שיטת הנזק או כל שיטה אחרת, וכו').

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

- 1 אזכיר בהקשר זה את כלל יסוד בדיני הנזיקין במשפט הישראלי, לפיו "הפיצוי הנזיקי (39
2 מיועד, על פי רוב, להשיב את מצבו של הנזוק לקדמותו, במובן זה שהנזוק יעמוד,
3 מבחינה כלכלית, במקום בו היה אלמלא התאונה" [ע"א 3751/17 המאגר הישראלי
4 לביטוח רכב (הפול) נ' פלוני, מיום 8.8.2019 (סעיף 49)]. כדי לזכות בפיצוי כספי בגין
5 אובדן תלות במנוח, על התובע לעבור שתי משוכות. בשלב הראשון עליו להראות, כי
6 הוא נמנה על התלויים המנויים בסעיף 78 בפקודת הנזיקין, ובשלב השני, הוא נדרש
7 להוכיח את היקף הנזק שנגרם לו כתוצאה ממותו של המנוח [ע"א 8961/16 פלוני נ'
8 המאגר הישראלי לביטוח חובה, מיום 14.6.2017 (פסקה 4)].
9
- 10 כאמור, לא רק שהתובעים לא הראו מה הן ההוראות הרלבנטיות בחוק הרשות לעניין (40
11 תלויים, אלא שגם, לא הונחו כלי העבודה לחישוב ההפסד הכספי.
12
- 13 מחקירת המומחה מטעם התובעים התברר, כי אינו חבר בלשכת עורכי-הדין הפלסטינית (41
14 (שורות 22-23, עמוד 8), כך שאינו עוסק כעורך-דין ברשות (שורות 27-28, עמוד 12).
15 עוד התברר כי המומחה אינו בקיא בהליכים לפי חוק הפיצויים כי אם לדבריו הוא מטפל
16 בהליכים כאלה (שורות 13-14, עמוד 11). בין היתר ולמשל, לא היה ניתן להתרשם שהוא
17 מתמצא במושג "היוון" ולא יודע מה שיעור ריבית ההיוון ברשות (שורות 9-18, עמוד
18 13). בנוסף, בעוד היה ניתן להבין מחוות הדעת שלו כי גיל הפרישה ברשות הוא 67
19 (סעיף 12.2), מהפסיקה שהציגו הנתבעים של בתי משפט בערכאות ראשונות ברשות,
20 עולה כי גיל הפרישה שם הוא 60 [פסק דין בתיק 1999/649 ופסק דין מיום 24.11.2009
21 בתיק 2006/340]. לעניין ריבית ההיוון, הפסיקה האמורה תומכת בטענת הנתבעים לפיה
22 ריבית ההיוון ברשות היא 5% ולא 3% כבישראל.
23
- 24 שלישית: התובעים לא הוכיחו כדבעי כי הם היו "תלויים" במנוח במובן זה שהוא תמך (42
25 בהם כלכלית בחייו.
26
- 27 בתצהירם המשותף של התובעים נטען בסעיף 3, בין השאר, כי המנוח הוא הבן הבכור (43
28 והוא "נטל חלק מרכזי בכלכלת המשפחה, חלק נכבד משכרו היה המנוח מעביר לנו".
29 לתצהיר צורף מסמך מיום 25.9.2011, של פלוני כמעסיק לכאורה של המנוח, ולפיו

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

החתום על אותו מסמך (להלן: "פלוני"), בשם הנהלת עסק לגידול עופות, מאשר לכל
מאן דבעי כי המנוח עבד בלולי עופות בעסק האמור ושכרו החודשי היה 4,200 ₪.

(44) ברם, בתצהיר של התובעים אין כל זכר לעיסוקו של המנוח, שעבר את סף הקטינות (בן
18 וחודש) סמוך לפני פגיעתו. אין זכר לשם של פלוני או לכל מעסיק אחר שלו ומה היה
גובה שכרו. אין התייחסות גם לגובה ההכנסה של ההורים ומשק הבית. יתרה מזאת, אין
בתצהיר נתונים מתי החל המנוח לעבוד, באיזה היקף וכו'. בעיקר, אין בתצהיר כל
אינפורמציה כמה היה החלק משכרו שבו הוא תמך בהוריו; כל שנאמר, כאמור, "חלק
נכבד".

(45) כך גם במסמך מיום 25.9.2011, אין בו כל פירוט מתי החל המנוח לעבוד אצל אותו
מעסיק פלוני, וגם לא צורף תלוש, קבלה או מסמך שלפיו שילם המעסיק האמור שכר
חודשי למנוח. פלוני לא העיד במשפט. חשוב מכך, מעדות התובע, התברר כי בתקופה
שבה אירעה התאונה, המנוח עבד בלול של אביו. מכאן, לא ברור המסמך החתום על-ידי
פלוני. התובע העיד כלהלן (שורות 10-31, עמוד 22):

"ש. במה עבדת כל ימי חיך?
ת. אני הייתי חייט. אחרי זה, אני באתי לארץ הזו בשנת 95. פתחתי מפעל
תפירה. אחרי זה עשיתי לול.
ש. כך גם היה בזמן התאונה של הבן המנוח שלך?
ת. בזמן שהיה את התאונה, היתה לי מתפרה ולול. הבן שלי היה עובד
בלול.
ש. בזמנים שקרתה התאונה, היה לך מקום של מתפרה, והיה לך גם לול
ומזה התפרנסת?
ת. כן. הבן שלי היה עובד בלול. הוא היה אחראי בלול בזמן שקרתה
התאונה, היה לול, היו 20,000 תרנגולות.
...
ש. אתה טוען שהבן שלך עבד בלול שלך
ת. כן. המפעל שלי נסגר למשך שנתיים
ש. אחרי התאונה
ת. בזמן שנפטר, כל המשפחה קפאה.
ש. אבל המתפרה המשיכה לעבוד והלול המשיך להתקיים.
ת. הוא היה בלול, אני הייתי במפעל.
ש. איפה בתצהיר שלך רשום שהוא עבד אצלך בלול.
ת. עורך הדין שלי מראה לך איפה זה כתוב"

(ההדגשות אינן במקור)

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

- 1
2 (46) בהמשך, כאשר נשאל התובע אם המנוח עבד אצלו בלבד, הוא השיב בחיוב (שורות 8-
3 7, עמוד 24). בנוסף, עת נשאל לגבי שעות העבודה של המנוח בלול, השיב התובע כי
4 הוא "היה עובד וישן בלול", במובן זה שכל הזמן היה שם (שורות 19-22, עמוד 25).
5
6 (47) על כן, נראה כי לא המנוח תמך כלכלית בהוריו במהלך חייו לפני מותו, אלא ההיפך.
7 המשפחה העסיקה את התובע בעסק המשפחתי שלה, כך שהיא תמכה בו בחיקה.
8
9 (48) ניסיון החיים מלמד כי כאשר מדובר במשפחות ברוכות ילדים ומצבן הכלכלי אינו מן
10 המשוברים - בלשון המעטה, סביר שהילדים הבוגרים, ולעתים אף שטרם עברו את סף
11 הקטינות, ייצאו לשוק העבודה כדי לסייע כלכלית למשפחותיהם. בסופו של יום, כל
12 מקרה נבחן לגופו ועל הטוען לקיומה של תלות, להוכיח זאת. כאמור, אין זה מצבם של
13 התובעים.
14
15 (49) בכל מקרה, גם לו היו מוכיחים התובעים את תלותם הכלכלית במנוח בחייו והייתי ניגש
16 לאומדן הפיצויים, הרי כאמור, לא הונחו לפניי נתונים בסיסיים לחישוב האמור, ולו
17 לחישוב יְדַת הקיום ויתר הידות.
18
19 (50) על כן, מן הטעמים שפורטו, הן עתירת העיזבון לפיצוי מכוח הלכת השנים האבודות, הן
20 עתירת התלויים כנתמכים במנוח, דינן להידחות.
21
22 (51) בשולי פרק זה אעיר כי פולמוס קיים בין הצדדים ביחס לגובה השכר הממוצע לפיו יחושב
23 הפיצוי בראש נזק זה. בעוד התובעים עותרים לחישוב לפי השכר הממוצע במשק
24 בישראל, טוענים הנתבעים כי ככל שייפסק סכום בגין הפסדי שכר עתידיים, ייעשה לפי
25 השכר הממוצע ברשות שנע בין סך 1,800 ₪ לסך 2,000 ₪. בנדון דנן, מרכז חייו של
26 המנוח עד פטירתו היה בשטחי הרשות ואין מחלוקת כי לא עבד כלל בישראל. מכאן, לא
27 ברור מה העוגן המשפטי לחישוב לפי השכר הממוצע במשק בישראל. על כן, אם וככל
28 שהיה מקום לחשב ראש נזק זה, נראה כי יש לבסס את החישוב על השכר הממוצע בשטחי
29 הרשות הפלסטינית שהוא, בהעדר תשתית שמראה אחרת, עומד על סך 2,000 ₪ [ראו

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

1 והשור: ע"א 3527/15 הקרן הפלסטינית לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' אחמד אבו
2 שמסיה, מיום 1.11.2016 (פסקה 10); רע"א 1716/16 פלוני נ' פלוני, מיום 19.5.2016.
3
4 (52) בתום דיון ההוכחות מיום 17.9.2018, ולאחר שהתייחס לכך בעדותו, נתבקש המומחה
5 מטעם התובעים להמציא לבית המשפט פסיקה בשטחי הרשות לעניין גובה השכר
6 הממוצע ברשות (ראו גם: שורות 18-27, עמוד 16). פסיקה כאמור לא הוגשה ותחתיה
7 הוגשו מסמכים רבים, ביניהם מסמכים של הלשכה המרכזית הפלסטינית לסטטיסטיקה.
8 המסמכים האמורים הוגשו לאחר דיון ההוכחות, זאת בניגוד להחלטה בדיון, ובכל מקרה,
9 מבלי שתוגש בקשה מקדימה ומתאימה לשם הגשתם באיחור בהיותם של מסמכים אלה
10 ראיות חדשות. בהחלטה מיום 18.2.2019 הוריתי על הוצאת מסמכים אלה במובן זה שלא
11 יהיה להם משקל ראייתי.
12

אובדן שירותי בן

13
14
15 (53) התובעים, תוך שהם מתבססים על הדין הישראלי, טוענים כי המנוח סייע להוריו בחייו,
16 בהתנהלות משק הבית ובדברים נוספים, כגון: ביצוע תיקונים, תחזוקת הבית, ניקיון
17 וטיפול בגינה וכו'. התובעים עותרים לפיצוי בראש נזק זה בסך 100,000 ₪. הנתבעים
18 טוענים מנגד, שלא הוכח כי התובעים היו תלויים במנוח, וכי להוריו יש נכסים רבים ולכן
19 לא ניתן לקבוע שהמנוח היה תומך בהם.
20

21 (54) כאמור, אומדן נזקי התובעים נעשה בהתאם ל-"דין המקום". התובעים לא הראו מה "דין
22 המקום" בראש נזק זה, אם והיכן הוא מעוגן, כיצד הוא מיושם וכיצד נאמד. יצוין עוד כי
23 מעיון בכתב סיכומיהם, סעיפים 28 ואילך שמתייחסים לחוק הרשות, אין כל דיון בעתירה
24 לפיצוי בראש נזק זה.
25

26 (55) אעיר כי יש היגיון רב בטענת התובעים, ולמצער אין זה בלתי סביר, כי המנוח נטל חלק
27 פעיל בעבודות הבית (סעיף 3 בתצהיר המשותף) במובן זה שהוא "ביצע תיקונים שונים,
28 עזר באחזקת הבית, בנקיונו ובטיפול בגינה ועוד". המנוח עבר כאמור את סף הקטינות
29 ערב פגיעתו, ועד אז הוא התגורר בבית עם משפחתו. מדובר במשפחה ברוכת ילדים והוא
30 היה האח הבכור. כך שסביר מאד כי סייע במטלות השוטפות. ברם, משלא הוצג כדבעי

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

כל עיגון חוקי לראש נזק זה בחוק או בפסיקה ברשות, נדחית בזאת עתירת התובעים בנושא זה.

הוצאות בית החולים, הלוויה, הקבורה וימי האבל

(56) התובעים עותרים לחיוב הנתבעים בהוצאות בית החולים שבו אושפז המנוח בסך 5,000 ₪ וכן בהוצאות לוויה, קבורה וניהול ימי האבל, בסך 53,000 ₪. הנתבעים טוענים מנגד, כי ביחס להוצאות בית החולים לא צורפה אסמכתה וביחס להוצאות הלוויה והקבורה, צורפו אסמכתאות שלא באמצעות עורכיהן. מוצע על-ידם פיצוי בסך 5,000 ₪ בלבד.

(57) לעניין הוצאות בית החולים, ועל-יסוד העתק הקבלה (מיום 26.10.2011) שצורפה, ועליה מתנוסס שמו והסמל של בית החולים, יש מקום להיעתר לבקשת התובעים בנדון. אמנם בקבלה שצורפה נרשם כי הסכום 5,000 ₪ התקבל כביכול מהמנוח, אך אניח כי מדובר בטעות ברישום השם של המשלם, ולא מצאתי לפקפק באמינות המסמך.

(58) לעניין הוצאות הלוויה, הקבורה וגם הוצאות ימי האבל, לדידי יש מקום לקבל את עתירת התובעים בנושא זה אך באופן חלקי בלבד. התובעים הציגו קבלה שעניינה הוצאות ימי האבל למשך שלושה ימים, על סך 43,000 ₪. ברם, לא ברור על-ידי מי נחתמה הקבלה, לא ברור על מה מבוסס סכום זה, ולא רק. מעיון בתאריך הקבלה, עולה כי היא הונפקה ביום התאונה (28.8.2011). אין זה הגיוני כי כל סכום ההוצאות היה ידוע כבר ביום התאונה. נוכח האמור ומשלא העיד עורך הקבלה, לא מצאתי לפסוק את הסכום הנקוב בה. זה המקום להזכיר כי הן בכתב התביעה המקורי שהוגש ביום 29.7.2013 (סעיף 13) הן בכתב התביעה המתוקן שהוגש ביום 16.3.2015 (סעיף 15), העמידו התובעים את הפיצוי בראש נזק זה, שהוא נזק מיוחד, על סך 13,000 ₪.

(59) על-יסוד החומר שהונח לפניי ולאחר שנתתי את דעתי לטיעוני הצדדים בנדון, נפסק בזאת פיצוי לתובעים בגין הוצאות בית החולים בסך 5,000 ₪, וכן פיצוי בגין הקבר, הוצאות הלוויה וימי האבל בסך 15,000 ₪. לסכומים האמורים יתווספו הפרשי הצמדה וריבית מיום התאונה ועד יום מתן פסק הדין, כך שהסכומים דלעיל (מעוגלים) יהיו - בהתאמה: 5,700 ₪ ו- 17,100 ₪.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

"מנהג"

(60) התובעים טוענים, תוך שהם מתבססים על חוות דעת המומחה מטעמם, כי לפי "המנהג" הקיים באזור, הצד הפוגע אמור לשאת בהוצאות ותשלומים ראשונים של משפחת הניזוק, ומנהג זה נקרא: "عطوة مفاهمة" - "עֲטוֹנוֹת מופאֶהֶמָה", שהוא תשלום מקדמי לקראת פיוס בין משפחת הפוגע לבין משפחת הנפגע. הסכום המשולם לפי המנהג האמור הוא סך 1,000 דינר ירדני.

(61) בסוגיה זו לא מצאתי התייחסות בחוות הדעת שהגישו הנתבעים וגם לא בכתב סיכומיהם. ואולם, מעדות המומחה מטעם הנתבעים, התברר כי הוא מודע לקיומו של מנהג "עטוה". אמנם לדבריו לא כל תושבי הרשות מקיימים מנהג זה (שורות 25-33, עמוד 18), אך הוא הוסיף גם: "זה נהוג. אבל אני לא רשמתי, לא נהוג לעשות עתוואת יש כאלו שעושים ויש כאלו שלא עושי, אבל בשביל הכבוד. יש כאלו שלוקחים 1025 דינר זה הנוהג וזה עתוואה לשנה למשפחת המנוח וגמרנו ולוקחים את הביטוח" (שורות 10-12, עמוד 19). בהמשך העיד: "בענין של תאונה קטלנית, באים אלו שפגעו, המשפחה של הפוגע ומשלמים 1025 דינר למשפחה של מי שנפגע. זה חוק מהבטוח. המשפחה עצמה של הפוגע משלמת 1025 דינר" (שורות 29-30, עמוד 19).

(62) על-יסוד זאת, וגם כפי שהתרשמתי מעדות מומחה הנתבעים, משנראה כי קיים מנהג כזה, נפסק בזאת פיצוי לתובעים בראש נזק זה על סך 1,000 דינר ירדני (לפי שער המטבע נכון למועד התאונה - לפי נתוני בנק ישראל 5.0878 ₪). לסכום האמור יתווספו הפרשי הצמדה וריבית ממועד התאונה ועד מועד מתן פסק הדין, ובסך-הכל (מעוגל) 5,800 ₪.

לפני סוף

(63) בשולי פסק הדין ולפני סיום אעיר, כי בהינתן המקרה הטראגי וטיב השאלות שעלו, זאת וגם כמקובל, בית המשפט ניסה למצער פעמיים להביא את הצדדים להבנות, אך למרבה הצער, הדבר לא צלח ומכאן ההכרעה בגופם של דברים כמפורט לעיל.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 47460-07-13 פלוני ואח' נ' ויינשטיין ואח'

טיכום

(64) הנתבעים, באמצעות הנתבעת 2, יפצו את התובעים בסכומים הבאים:

- פיצוי בגין נזק לא-ממוני - 29,000 ₪
- הוצאות בית החולים - 5,700 ₪
- הוצאות קבורה ולוויה - 17,100 ₪
- מנהג - 5,800 ₪

סך-הכל - 57,600 ₪

(65) לסכום האמור יתווספו הוצאות משפט ושכר טרחת עורך-דין בצירוף מע"מ כדין. הסכומים האמורים ישולמו תוך 30 יום, שאם לא כן, הם יישאו הפרשי הצמדה וריבית ממועד מתן פסק הדין ועד מועד ביצוע התשלום בפועל.

זכות ערעור כחוק.

המזכירות - להודיע לצדדים בדבר פסק הדין ולהמציא להם אותו בהתאם.

ניתן היום, ד' טבת תש"פ, 01 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.

מוחמד חאגי יחיא, שופט